

Opdatering af Leo Larsen rapporten III

Indledning

Daværende Beskæftigelsesminister Mette Frederiksen nedsatte i december 2012 et ekspertudvalg til belysning af de beskæftigelsesmæssige konsekvenser af de store planlagte og igangværende infrastrukturprojekter. Formanden var administrerende direktør for Sund & Bælt Leo Larsen. Ekspertudvalget blev nedsat med det mål at opnå et detaljeret billede af arbejdskraftbehovet i lyset af de store infrastrukturprojekter samt konkrete forslag til, hvordan beskæftigelses- og uddannelsesindsatsen over for de ledige kan målrettes og de berørte virksomheder kan rekruttere den nødvendige arbejdskraft¹.

Dette notat præsenterer hovedpunkterne fra 'Opdatering af Leo Larsen rapporten III'. Analysen er en opdatering af de beregninger af arbejdskraftbehovet i forbindelse med større offentlige infrastrukturprojekter, som COWI gennemførte for Leo Larsen Udvalget i 2013, og som COWI senest opdaterede i 2015.²

Siden opdateringen i 2015 er flere af de infrastrukturprojekter, der indgik i beregningerne af de direkte beskæftigelseseffekter, blevet afsluttet, mens andre projekter enten er blevet udsat, fremrykket, forkortet eller har fået ændret budgettet. Samtidig er der kommet flere nye projekter til.

Generelt er der i den mellemliggende periode afsluttet flere projekter, end der er kommet til, ligesom der er projekter, som er blevet skubbet tidsmæssigt, og som enten endnu ikke er gået i gang eller er blevet udsat/forlænget tidsmæssigt. Til denne gruppe hører også det budget- og beskæftigelsesmæssigt absolut største projekt, Femern Bælt Forbindelsen. Endelig er der kommet en række nye projekter til.

Direkte arbejdskraftbehov

Analysen af de større offentlige infrastrukturprojekter viser, at det fremtidige direkte arbejdskraftbehov i de kommende ti år (2018-2028), kan opgøres til **61.700 mandår** (fuldtidsbeskæftigede).

¹ Jf. Ekspertudvalget vedrørende infrastrukturinvesteringer og arbejdskraft og kvalifikationsbehov: *Ekspertudvalget vedrørende infrastrukturinvesteringer og arbejdskraft og kvalifikationsbehov*. September 2013.

² Styrelsen for Arbejdsmarkedet og Rekruttering, 2015: *De beskæftigelsesmæssige konsekvenser af de kommende års infrastrukturprojekter i 2014-2024*. Opdatering af tallene i Ekspertudvalgets rapport: "Ekspertudvalget vedrørende infrastrukturinvesteringer og arbejdskraft- og kvalifikationsbehov – Beskæftigelses og uddannelsesindsatsen for ledige".

Hvor det samlede arbejdskraftbehov i rapporten fra 2015 for tiårsperioden 2014 til 2024 i gennemsnit blev opgjort til ca. 8.500 mandår årligt, ventes omfanget for perioden 2018 til 2028 at falde til ca. 5.600 mandår årligt i gennemsnit. Det svarer til ca. 3,3 % af den samlede bygge- og anlægsbeskæftigelse.

Det direkte arbejdskraftbehov i forbindelse med større infrastrukturprojekter vil falde i de kommende ti år. Særligt afslutningen af en række af de store sygehusprojekter og metroprojekterne forklarer det store fald i efterspørgslen efter arbejdskraft i den første del af perioden 2018 til 2028. Samtidig er omfanget af kommende projekter mindre end tidligere.

De projekttyper, der giver anledning til det største arbejdskraftbehov, er tunnel- og broprojekterne med Femern-forbindelsen som det absolut største projekt. Signalprogrammet og elektrificeringsprogrammet samt de øvrige jernbaneprojekter er ligeledes nogle af de projekter, som holder aktiviteten på infrastrukturuområdet i gang i årene på den anden side af 2022/2023.

Direkte arbejdskraftbehov – regionale forskelle

De nærmeste par år er aktivitetsniveauet særligt højt i **Region Hovedstaden**, og det er også her, manglen på arbejdskraft er mest udtalt, jf. tabel 1.

Tabel 1. Udviklingen i arbejdskraftbehovet på de planlagte større infrastrukturprojekter i de kommende 10 år fordelt på regioner

Region	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	I alt
Hovedstaden	4.300	3.500	2.800	1.800	1.300	700	100	0	0	0	0	14.500
Sjælland	2.100	1.700	2.200	2.300	2.600	2.600	4.400	3.900	3.700	2.100	400	28.000
Syddanmark	1.400	1.900	2.200	2.300	1.400	300	500	200	100	0	0	10.300
Midtjylland	1.400	600	300	400	300	200	100	0	0	0	0	3.300
Nordjylland	500	700	300	300	100	0	400	300	0	0	0	2.600
Landsdækkende	400	400	300	300	300	300	200	200	200	200	200	3.000
I alt	10.100	8.800	8.100	7.400	6.000	4.100	5.700	4.600	4.000	2.300	600	61.700

Kilde: 'Opdatering af Leo Larsen rapporten III', STAR, juni 2018.

Det høje aktivitetsniveau i Region Hovedstaden skyldes både mange samtidige infrastrukturprojekter, men også et højt aktivitetsniveau inden for det private boligbyggeri samt aktiviteterne i forbindelse med udvidelsen af Københavns Lufthavn. De aktiviteter, der kan henføres til de større infrastrukturprojekter, forventes imidlertid at klinge af i løbet af de kommende 4-5 år i Region Hovedstaden. Samlet set vil der i hovedstadsområdet være behov for ca. 14.500 mandeår i den betragtede 10-årige periode 2018-2028.

I takt med at aktiviteterne i forbindelse med de større infrastrukturprojekter falder i Region Hovedstaden, øges aktivitetsniveauet i **Region Sjælland**. Det sker allerede fra 2019 og forventes især at ligge højt i 2023-2026, givet at Femern Bælt Forbindelse igangsættes i 2020/2021 som forudsat i rapporten. Samlet vil der i perioden være behov for 28.000 mandeår i den betragtede 10-årige periode fra 2018-2028 til gennemførelsen af infrastrukturprojekter i Region Sjælland.

I **Syddanmark** vil behovet for arbejdskraft til de igangværende og besluttede større infrastrukturprojekter ligge forholdsmeæssigt højt i de første tre år (2018-2021) for

herefter at falde. Samlet forventes arbejdskraftbehovet i Syddanmark at omfatte 10.300 mandeår i den kommende tiårsperiode fra 2018-2028.

I Midtjylland vil behovet for arbejdskraft til de større infrastrukturprojekter falde allerede fra 2018. Samlet forventes et behov for 3.300 mandeår i Region Midtjylland i den belyste periode.

Behovet for arbejdskraft til større infrastrukturprojekter forventes at være mindst i **Nordjylland** i de kommende ti år. Behovet vil være størst i 2018 og 2019, hvorefter det vil falde. Samlet forventes behovet for arbejdskraft til de større infrastrukturprojekter i Nordjylland at beløbe sig til 2.600 mandeår i den 10-årige periode 2018-2028.

Direkte arbejdskraftbehov – fordeling på faggrupper

Infrastrukturprojekterne vil især medføre et stort behov for ikke-faglærte, svarende til omkring halvdelen af det direkte behov for arbejdskraft. De ikke-faglærte efterspørges især til jordarbejde, beton, elementmontage mv., som udgør en betydelig del af de mange planlagte infrastrukturinvesteringer. Herudover vil efterspørgslen være størst på elektrikere, chauffører, murere, smede og ingeniører. Disse grupper vil dog alt andet lige komme til at opleve en faldende efterspørgsel over tid hvad angår de projekter, der indgår i analyserne i denne opdatering. Det gælder bl.a. ingeniørerne, der ofte især bruges i projekteringsfasen og murerne, der har været særligt efterspurgt i forbindelse med sygehusprojekter.

Det samlede arbejdskraftbehov

I opdateringen af analysen har COWI også beregnet det indirekte og afledte arbejdskraftbehov, som følger af projekterne. Disse afledte effekter er baseret på multiplikatoren udledt fra nationalregnskabs input-output tabeller og den samlede anlægssum og har ikke været opgjort i de tidligere rapporter.

Det *indirekte* behov viser det arbejdskraftbehov, som skabes hos underleverandører mv. til infrastrukturprojekterne, mens det *afledte* arbejdskraftbehov er et resultat af det merforbrug, som skabes ved at flere personer kommer i arbejde.

Den totale effekt – både den direkte, indirekte og afledte efterspørgsel – ventes at være 213.000 mandår frem til 2028. I denne henseende er det vigtigt at gøre opmærksom på, at den totale effekt også omfatter andre brancher end blot bygge- og anlæg. Den totale effekt fordeler sig på 61.700 mandår i direkte effekt (29 pct. af samlet arbejdskraftbehov), 38.600 mandår i indirekte arbejdskraftbehov (svarende til 18 pct. af samlet arbejdskraftbehov) og 113.000 mandår i afledt arbejdskraftbehov (svarende til 53 pct. af samlet arbejdskraftbehov).

Rekrutteringssituationen aktuelt indenfor bygge- og anlægssektoren

Der er fortsat er udfordringer med at rekruttere arbejdskraft på en række områder inden for sektoren. Der er således mangel på både de traditionelle faglærte faggrupper inden for bygge- og anlæg og på ikke-faglærte inden for jord og beton. Størst er manglen på elektrikere, og størst er mangelsituationen i Hovedstadsområdet og Østjylland lige her og nu.

Mangelsituationen søges løst dels ved brug af udenlandsk arbejdskraft, dels ved indgåelse af samarbejdsprojekter om opkvalificering af ledige, flygtninge mv., samt ved

ansættelsen af et tilstrækkeligt antal lærlinge, så det fremtidige behov sikres. I flere af de større byer har man etableret formelle samarbejdsfora mellem virksomheder, faglige organisationer, uddannelsesinstitutioner og jobcentre om rekruttering og opkvalificering af arbejdskraft.

Udenlandsk arbejdskraft

Omfanget af udenlandsk arbejdskraft inden for bygge- og anlæg har været voksende i de senere år. Den udenlandske arbejdskraft tæller både specialister ansat hos danske virksomheder eller udenlandske virksomheder, herunder ingeniører og ikke-faglært arbejdskraft. De ikke-faglærte bruges især til betonstøbningsopgaver og til jordopgaver. Den udenlandske arbejdskraft ventes at spille en rolle på især metrobyggeri og den kommende Femern Bælt forbindelse. På metrobyggeriet i dag er stort set alle, der arbejder under jorden udenlandsk arbejdskraft. Den udenlandske arbejdskraft rekrutteres ofte via udenlandske mandskabsbureauer, som varetager formel ansættelse og aflønning mv.

Bilag 1.

Oversigt over projekter, der indgår i rapporten

Projekt	Anlægssum (mio. kr.)	Anlægsperiode	Region
Sygehusprojekter			
Nyt Hospital Herlev	2.020	2015-2019	Hovedstaden
Nyt Hospital og Ny Psykiatri Bispebjerg	2.475	2015-2024	Hovedstaden
Nyt Hospital Nordsjælland	2.710	2018-2021	Hovedstaden
Nyt Hospital Hvidovre ²	1.300	2013-2021	Hovedstaden
Det nye Rigshospital	1.560	2014-2019	Hovedstaden
Nyt sygehus Køge	3.300	2016-2023	Sjælland
Ny Retspsykiatri Sct. Hans	533	2018-2021	Sjælland
Nyt Odense Universitetshospital	5.244	2018-2022	Syddanmark
Aabenraa sygehus	1.064	2012-2021	Syddanmark
Det Nye Universitetshospital i Aarhus	5.550	2012-2019	Midtjylland
Regionshospitalet i Viborg	1.017	2011-2020	Midtjylland
Det Nye Hospital i Vest, Gødstrup	2.622	2012-2020	Midtjylland
Nyt Aalborg Universitetshospital	3.395	2013-2020	Nordjylland
Motorveje/veje			
Kalundborgmotorvejen (Syd om Regstrup, Skovvejen, 2. etape)	430	2017-2021	Sjælland
Udvidelse af Vestfynske motorvej mellem Nr. Aaby og Odense V	2.400	2019-2022	Syddanmark
Udbygning af E45 Aarhus S til Skanderborg	519	2018-2019	Midtjylland
Haderup omfartsvej	281	2018-2020	Midtjylland
BRT-projekt i Aalborg	510	2018-2021	Nordjylland
Jernbane			
Ringsted – Femern (Holeby)	9.000	2015-2024	Sjælland
Elektrificering af Køge Nord - Næstved	653	2015-2019	Sjælland
Elektrificering Roskilde - Kalundborg	1.140	2018-2021	Sjælland
Ny bane over Vestfyn (nordlige linjeføring)	4.217	2020-2226	Syddanmark
Ny bane til Aalborg Lufthavn	284,8	2018-2020	Nordjylland
Elektrificeringen af Fredericia-Aalborg	5.355	2018-2026	Syd-, Midt og Nordjylland
Signalprogrammet	22.400	2013-2030	Hele landet
Letbane/Metro			
Odense Letbane	3.309	2015-2020	Syddanmark
Letbane i Ring 3	4.317	2018-2024	Hovedstaden
Cityringen	24.600	2012-2019	Hovedstaden
Nordhavnsmetroen	3100	2014-2020	Hovedstaden
Sydhavnsmetroen	8.150	2017-2023	Hovedstaden

Bro/tunnel			
Femern Bælt	59.300	2021-2028	Sjælland
Storstrømsbroen	4.083	2018-2023	Sjælland
Kronprinsesse Marys Bro	1.972	2017-2019	Sjælland
Universitetsbyggerier m.v.			
Niels Bohr bygningen	2.928	2014-2019	Hovedstaden
Nyt Statens Naturhistorisk Museum	1.012	2018-2021	Hovedstaden
Syddansk Universitet – NYT SUND	1.598	2019-2022	Syddanmark
Aalborg Universitet – NYT SUND	694	2020-2022	Nordjylland